

บทคัดย่อ

การศึกษาแผนแม่บทชุมชนด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย เทศบาลตำบลหารเทาเป็นการศึกษาแบบสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา เพื่อรวบรวม ชื่อ/สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอกกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย โดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 1, 2, 3, 7 และ 11 จำนวน 30 ชนิดและภูมิปัญญาไทย (หมอกกลางบ้าน/หมอยาพื้นบ้าน) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 ถึงเดือนสิงหาคม 2553 ใช้สถิติคือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรเป็นไปด้วยดี คือ ไม่มีความขัดแย้งต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้ ประชาชนในเทศบาลตำบลหารเทารู้จักพืชสมุนไพรร้อยละ 30 โดยพึ่งพาภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้านหรือหมอกกลางบ้านหรือแพทย์แผนไทย ให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด

แหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านคอกช้าง จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.03 หมู่ที่ 2 บ้านหารเทา จำนวน 102 ครัวเรือน คิดเห็นร้อยละ 76.12 หมู่ที่ 3 บ้านม่วงทวน จำนวน 124 ครัวเรือน คิดเห็นร้อยละ 53.22 หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งแจ้ จำนวน 185 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84.86 และหมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.62 แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพร มีผู้มาซื้อที่บ้าน (พืชสมุนไพรที่นำไปใช้ในการประกอบอาหาร) ร้อยละ 18.45 และนำไปขายเองที่ตลาด ร้อยละ 81.55

แนวทางในการพัฒนาพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยพบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน โดยมีเทศบาลเป็นแกนนำ ควรปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลาย ร่วมกันพัฒนาหรือฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรรวมทั้งอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร และประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกกลางบ้าน/หมอยาพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทย เพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน